

Казьмір Л.П.,

к.е.н., м.н.с.

ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього НАН України»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВЕЛИКИХ МІСТ

Як це не парадоксально, в Україні досі зберігається чимало рудиментів радянського адміністративно-управлінського підходу до муніципального менеджменту і зокрема – до управління розвитком великих міст, що аж ніяк не відповідає сучасним геополітичним і геоекономічним викликам. Тому все більшої актуальності набувають питання, пов'язані з модернізацією системи управління розвитком великих міст як центрів, де зосереджується значний виробничий, фінансовий, культурний та інноваційний потенціал країни та окремих регіонів.

В сучасних умовах великі міста як потужні генеративно-продуктивні суб'єкти економіки вимушені не лише конкурувати між собою (за державні чи приватні інвестиції, локалізацію підприємств, туристів тощо), а й співпрацювати [2; 4; 8]. Адже глобальний ринок створює нові можливості колишнім конкурентам досягати своїх цілей через співпрацю, метою якої є, насамперед, досягнення стійких конкурентних переваг завдяки ефекту синергії й блокуванню спільних конкурентів. У цьому контексті все популярнішим стає термін кооперенція або соконкуренція (англійською – *co-opetition*), який ввели в економічну літературу А. Бранденбургер (A. Brandenburger) та Б. Нейлбуфф (B. Nalebuff) [3; 6].

Розроблення та імплементація ефективної якісно нової концепції управління розвитком великих міст, яка б враховувала глобалізаційні та євроінтеграційні виклики (як існуючі, так і потенційні), потребує відповідного методологічного обґрунтування (табл. 1).

У методологічному плані в управлінні дуже важливим є принцип відповідності системи і методів управління сутності самого об'єкта [1]. Тому модернізація системи управління розвитком великих міст неодмінно повинна враховувати формування «нової стратегічної якості» великих міст – розвиток їх метрополійних функцій та перспективу входження метрополій II роду до національної (чи наднаціональної) метрополійної мережі [4; 7; 8].

Основні етапи формування та імплементації концепції модернізації системи управління розвитком великих міст

<i>Етапи</i>	<i>Стислий зміст основних заходів</i>
Етап 1. Дослідження теоретичних і практичних передумов модернізації	<ul style="list-style-type: none"> • визначення та аналіз проблем в існуючій системі управління розвитком великих міст; • теоретичне обґрунтування необхідності нових підходів до організації управління; • розвиток відповідного теоретико-методичного забезпечення; • виявлення передумов і ресурсів модернізації системи управління
Етап 2. Розробка нової концепції управління розвитком великих міст	<ul style="list-style-type: none"> • детермінація рівнів управління і суб'єктно-об'єктних відносин в загальній системі управління розвитком великих міст; • розробка концепції управління розвитком великих міст (його принципів, стратегічних пріоритетів тощо) на основі використання нових технологій менеджменту; • формування нової моделі управління (інститутів, механізмів, інструментів тощо)
Етап 3. Імплементація нової концепції управління розвитком великих міст	<ul style="list-style-type: none"> • підготовка нормативно-правового, методичного та інформаційно-технічного забезпечення; • організаційно-економічне та кадрове забезпечення; • впровадження інноваційних підходів в управлінську практику; • використання сучасних методів та технологій управління; • моніторинг процесу імплементації нової концепції

Загалом, в теорії модернізації прийнято виділяти досить широкий спектр функцій модернізації системи управління соціально-економічним розвитком, які можна згрупувати у три блоки: базисні, регулятивно-орієнтаційні та інструментальні функції [5]. Базисні функції модернізації системи управління розвитком великих міст (табл. 2) відображають суттєву складність і багатогранність цього процесу як соціального феномену [1].

Серед детермінант перспективної системи управління розвитком великих міст можна виділити такі: цілі управління, орієнтовані на стратегічний розвиток міста та регіону загалом; максимальне задоволення потреб місцевого населення та забезпечення необхідних умов для збереження природного середовища як головний орієнтир в управлінні; широке використання новітніх технологій менеджменту та інновацій для досягнення поставлених цілей.

Таблиця 2

Базисні функції модернізації системи управління розвитком великих міст

<i>Функція</i>	<i>Сутність</i>
Світоглядна	Дотримання загальних ідей модернізації зумовлює формування нової управлінської культури
Генетична	Модернізація трактується як система суб'єктно-процесних дій, що інтегрує в одне ціле минуле, сучасне і майбутнє розвитку міста
Гносеологічна	Модернізація системи управління містом спонукає глибше пізнати сутність розвитку міста як багатофункціональної системи та структурувати сам процес управління
Праксеологічна	Модернізація системи управління повинна забезпечити умови для організації ефективної діяльності усіх суб'єктів життєдіяльності міста
Економічна	Модернізація повинна орієнтуватися на зростання результативності економіки міста та підвищення ефективності використання його інтегрального ресурсного потенціалу
Екологічна	Нова система управління повинна забезпечити умови для поліпшення екологічної ситуації в місті та на прилеглих територіях, а також мінімізацію негативного антропогенного впливу на довкілля
Соціальна	Основна мета модернізації – забезпечення зростання якості життя місцевих мешканців
Технологічна	Передбачає модернізацію технологій управління в усіх сферах економіки міста

Джерело: складено на основі [5].

На завершення варто додати, що модернізація системи управління розвитком великих міст вимагає також відповідного інституційного забезпечення, зокрема

формування необхідної законодавчо-нормативної бази, імплементації системи адаптаційних і мотиваційних механізмів, створення відповідних інституційних структур (організацій) та формування умов для їх ефективного функціонування. А це, своєю чергою, суттєво актуалізує дослідження принципів, механізмів та бар'єрів трансплантації інститутів і вивчення причин їх відторгнення чи дисфункції. У цьому контексті на особливу увагу заслуговують питання, безпосередньо пов'язані з розробкою методів проектування інституційного середовища управління розвитком великих міст в умовах сучасних глобалізаційних викликів та оцінювання їх потенційного впливу на розвиток регіональної економіки загалом.

Список літературних джерел

1. Гаєвська О.Б. Управління як соціальний феномен / О.Б. Гаєвська. – К. : КНЕУ, 2000. – 168 с.
2. Карий О. Комплексний розвиток міст: теорія та методологія стратегічного планування : монографія / О. Карий. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 308 с.
3. Крикавський Є.В. Концепція кластера у формуванні потенціалу конкурентоспроможності деревообробних підприємств / Є.В. Крикавський, О.А. Похильченко; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2012. – 352 с.
4. Метрополійні функції великих міст України: потенціал розвитку та перспективи реалізації : монографія / ДУ «ІРД ім. М.І. Долішнього НАН України»; наук. ред. М.І. Мельник. – Львів, 2016. – 552 с.
5. Монастирський Г.Л. Модернізаційна парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня : монографія / Г.Л. Монастирський. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 464 с.
6. Brandenburger A.M. Co-Opetition / A.M. Brandenburger, B.J. Nalebuff. – New York : Doubleday Publishing, 1996. – 304 p.
7. Kazmir L.P. Metropolization dualism / L.P. Kazmir, O.V. Kushniretska // Prospects of world science – 2015: Materials of the XI International scientific and practical conference. – Vol. 2. Economic science. – Sheffield: Science and education, 2015. – P. 47-50.

8. Krätke S. Metropolisation of the European economic territory as a consequence of increasing specialization of urban agglomerations in the knowledge economy / S. Krätke // European Planning Studies. – 2007. – Vol. 15. – No 1. – P. 1-27.

Кудирко О.В.,

к.е.н., доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

КОНЦЕПЦІЯ «ПРУЖНОГО МІСТА» – АКТУАЛЬНИЙ ТРЕНД СУЧАСНОЇ УРБАНІСТИКИ

В умовах секторальних і географічних трансформацій сучасного міста питання урбаністики набувають особливої ваги, і перш за все, в частині пошуку ефективного інструменту дослідження функціонування та розвитку агломерацій. Однією із знакових подій у даній сфері можна вважати черговий Світовий урбаністичний форум (World Urban Forum 9 – WUF9), який відбувся у лютому 2018 році у Малайзії та став глобальною платформою для зацікавлених сторін із багатьох країн світу.

На порядку денному форуму WUF9 стояло обговорення основних трендів та ключових векторів розвитку міст ХХІ ст., а саме: питання міграції; використання технологій та передові рішення у сфері «smart city»; розвиток публічних просторів, зокрема їх соціальної складової, як каталізаторів розвитку міста; поширення тенденцій швидкого планування, як реакції на нові виклики; концепція пружного міста як інструмент адаптації його стратегій до темпів і ритмів локальних та глобальних випробувань тощо [1].

Поряд із не менш важливими та актуальними питаннями існування сучасних мегаполісів, концепція «пружних міст» (англ. resilient city) є дискусійною та активно обговорюваною у світовій урбаністичній спільноті. Дослідження даної категорії у науковій та популярній літературі показало, що слово «пружний» було обрано в якості узагальнюючого терміну для стратегій планування і проектування, необхідних в умовах формування потенціалу розвитку сучасних міст у відповідь на майбутні виклики.

Розглядаючи етимологію слова «пружність», ми розуміємо здатність матеріалу відскакувати чи відновлювати свою форму після згинання чи розтягування. Використання